

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F R A M K R I S T M E N N F R A M •

66 ÅRGANG

9. SEPTEMBER 1954

A V I N N H O L D E T : NR.
«ASMODEUS» PÅ DET NORSKE TEATRET - HVOR KATOLSK 33
ER LUXEMBOURG? - HVEM OG HVA ER GUD? - HVORDAN
VOLTAIRE DØDE - MARIAKIRKEN I OSLO 1054—1554 - 34
BLIKK PÅ TIDEN - PERSONALIA - NYTT FRA UTLANDET

NESTE NUMMER KOMMER 23. SEPTEMBER 1954

VÅRE KIRKER Gudstjenester på søn- og helligdager

OSLO

St. Olavs kirke, Akersv. 1.
Sokneprestkontoret, tlf. 41 41 61.
(Prestegrd. og Biskopen 42 52 87.)
Kl. 7: Stille messe.
Kl. 8.30: Fromesse m. preken.
Kl. 9.45: Low Mass. English Sermon.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

St. Hallvards kirke, Urtegt. 29.
Soknepresten, tlf. 68 08 68.
Kl. 8: Fromesse.
Kl. 10.30: Høymesse m. preken.
Kl. 19: Aftenmesse.

St. Dominikus kirke, Neuberggt. 15.
Dominikanerne, tlf. 44 23 24.
Kl. 8.15: Fromesse.
Kl. 9.30: Stille messe m. fransk preken.
Kl. 11: Høymesse m. preken.

Grøfsen kapell, Gladsveg 23.
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 9.30: Høymesse.

Vår Frue Villas kapell,
Ullernchaussen 52, Smestad (Montebello).
Prestegården, tlf. 55 81 21.
Kl. 8.30: Høymesse.

Lunden kapell, Trondheimsv. 309.
Tlf. 37 78 68.
Kl. 8.15: Høymesse.

ARENDAL:

St. Fransiskus kirke, Tyholmen.
Soknepresten, tlf. 2209.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

BERGEN:

St. Paul kirke, Christiesgt. 16.
Soknepresten, tlf. 15 410.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

DRAMMEN:

St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1.
Soknepresten, tlf. 2019.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

FREDRIKSTAD:

St. Birgitta kirke.
Soknepresten, tlf. 1438.
Kl. 8: Stille messe.
Kl. 10.30: Høymesse.

HALDEN:

St. Peter kirke, Kr. V.s pl. 1.
Soknepresten, tlf. 1168.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

HAMAR:

St. Torfinn kirke, Torggt. 113.
Soknepresten, tlf. 1751.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HAUGESUND:

St. Josef kirke, Haraldsgt. 21.
Soknepresten, tlf. 3195.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11: Høymesse.

HØNEFOSS:

St. Theresia kirke, Vesterntangen.
Soknepresten, tlf. 266.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

KRISTIANSAND S.:

St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3.
Soknepresten, tlf. 4225.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

LILLESTRØM:

St. Magnus kapell, Halvdansgt. 5.
Kl. 8.30: Fromesse. Kl. 11.15: Høymesse.

PORSGRUNN:

Vor Frue kirke, Sverresgt.
Soknepresten, tlf. 50 793.
Kl. 7.45: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

STABEKK:

Jesu Hjerte kapell, Nyv. 17.
Soknepresten, tlf. 53 77 35.
Kl. 9.05: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

STAVANGER:

St. Svithun kirke, Dronningsgt. 8.
Soknepresten, tlf. 25 534.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.30: Høymesse.

SYLLING:

St. Hallvard kapell.
Presteboligen, tlf. 9028.
Kl. 9.30: Høymesse.

TØNSBERG:

St. Olavs kapell, Sandefjordgt. 1.
Soknepresten, tlf. 12 238.
Kl. 8: Fromesse. Kl. 10.45: Høymesse.

Liturgisk kalender:

SØNDAG 12. SEPTEMBER: 14. søndag etter Pinse. Ep. Gal. 5, 16—24. Ev. Matt. 6, 24—33.
Mandag: Ferieldag. Tirsdag: Korsets opphøyelse. Onsdag: Marias syv smerter (Imbredag).
Torsdag: Cornelius, pave, og Kyprian, bisk., martyrer. Fredag: Frans av Assisis sårmerker (Imbredag). Lørdag: Josef fra Cupertino, bekj.

SØNDAG 19. SEPTEMBER: 15. søndag etter Pinse. Ep. Gal. 5, 25—26; Ev. Luk. 7, 11—16.
Mandag: Eustachius og medmartyrer. Tirsdag: Matteus, apost. og evangelist. Onsdag: Thomas fra Villanova, bisk., bekj. Torsdag: Linus, pave, mart. Fredag: Vår Frue av Mercede. Lørdag: Marias Lørdagsmesse.

SØNDAG 26. SEPTEMBER: 16. søndag etter Pinse. Ep. Efes. 3, 12—21. Ev. Luk. 14, 1—11.
Ved biskopelig bestemmelse er man dispensert fra abstinensbudet på imbredagene onsdag og lørdag (15. og 18. sept.).

ST. OLAV

Redaksjon, ekspedisjon og forlag: Akersv. 5, Oslo. Telefon 42 37 43. Kl. 9—16. Mandag, lørdag: Kl. 9—13.

Abonnementspris: Kr. 15.00 pr. år; for utlandet + porto kr. 2.40. Girokonto nr. 15986.

Abonnement tegnes i ekspedisjonen og på ethvert postkontor.

Annonser må være innsendt innen onsdag aften uken før utgivelsesdatoen (angitt på 1. omslagsside).

OBS!

Annonser for neste nummer må være redaksjonen i hende senest innen mandag 13. sept.

R. I. P.

Min kjære trofaste hustru og beste venn gjennom 60 år, vår oppofrende mor, mormor, søster og svigermor

ANNA KRISTINE OLSEN

født Hansen

døde den 18. august.

Guldbergsiden, Fredrikstad, 20. august 1954.

Johannes Olsen

Rolf

Randi

Nils, U.S.A.

Ase

Barn

Aslaug, U.S.A.

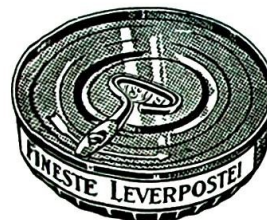
Per

Svigerbarn

Greta, barnebarn

Georga Warnes, U.S.A., søster

I serien «Messens fullstendige tekst» ved sogneprest dr. G Vranken foreligger nå hefte nr. 8: JESU HJERTES FEST Pris kr. 0.35. For minst 50 ekspl. à kr. 0.30 Fåes hos: Det katolske sogneprestembete, Haraldsgt. 21, Haugesund.

Et virkelig kvalitetsprodukt

FYRINGSOLJE
brukes av

Bispegården
St. Josephs Institutt
Vor Frue Hosp. Nerveavd. } Oslo
St. Dominikus kirke.
St. Elisabethsøstrenes
Pleiehjem
Sta. Katarinahjemmet.
St. Pauls Kirke }
Moderhuset } Bergen
Florida Sykehus
Øyenklinikken
St. Josephs Hospital, Drammen
St. Torfinns Klinik, Hamar
St. Fransiskus Hosp., Hønefoss.

Ved bestilling av olje: Oslo 68 34 66
Service: Oslo 56 35 92

François Mauriac's «Asmodeus»

på Det Norske Teatret

Det er ikke så lite av samtidens katolske dramatikk som har funnet sin vei til Oslo-scenene etter krigen. Dels har det vært teater til forargelse, og i alle tilfeller har det vært debattert teater, hvilket jo nettopp er det berikende ved det aktuelle: Det bryter med alt det som er utlevet i det overleverte. *Eliot's* «Cocktailparty» og *Greene's* «Det siste rommet» var ikke så lite av noen brannfakler ved sin spirituelle kritikk av den sakrosankte psykoanalysens anmassende og selvglade overbevisning om å ha sagt det absolutt siste og avgjørende ord om ekteskapsproblemene. *Hochwälder's* «Det Heilage Eksperimentet» falt midt ned i vår provinsielle jesuitterdebatt og bidro, i Det Norske Teatrets fine og sobre oppsetning, til å heve den opp et øyeblikk fra papirspøkelsenes til den varme og ekte medmenneskelighets nivå.

Og i den sesong som nå tar sin begynnelse, gir Det Norske Teatret oss igjen en fremragende forestilling som bekrefter dets posisjon som kanskje vårt mest europeisk kulturvåkne idéteater. François Mauriac's «Asmodeus» er et stykke dramatikk som allerede da det ble spilt første gang på La Comédie Française i 1937 hensatte kritikere og publikum i den største forundring, og ga støtet til slike diskusjoner og uensartede tolkninger at forfatteren selv måtte rykke ut og forklare hva han mente med hovedpersonen (og forøvrig innrømme at der var avgrunner i ham som selv ikke hans skaper riktig hadde utforsket!).

Tilsynelatende er det litt av en salongkomedie av mer alvorlig tilsnitt. Den handler om kvinners ensomhet, og den lar oss føle denne ensomhet i alle dens faser, fra den trivielle kjedsommeligheten på et ødslig sydfransk gods like inn i den skjebnekamp hvor ensomheten tar kvelertak på mennesket på randen av evigheten og bærer navnet fortapelse.

Marcelle de Barthas er en 38-årig enke med en stor, ødslig landeiendom i Les Landes. Hun har tre barn hjemme, to i skolealderen, og så den 17-årige Emmanuèle som går med klostertanker. Emmanuèle har sin huslærerinne, likesom guttene har sin huslærer, Monsieur Couture. Det er et lukket lite familiesamfunn dette, og der er ikke sagt mange replikker før vi aner hvordan det er bygget opp. På tvers av alle sosiale rangordninger er det den mørke, strenge huslæreren som dominerer, «Asmodeus» er en eneste lang, besettende og strengt lovbundet avsløring av dette herredømmets natur, av denne merkelige besettende og besatte skikkelsen Blaise Couture. En ung engelsk student kommer på besøk. Det er som om en sten blir kastet ned i en pytt med stillestående vann, ringer brer seg utover og skaper forstyrrelse, likevekten er rok-

ket og hver og en avslører sin sanne natur i kampen for å holde balansen. Fremfor alt får huslærerens mysterieuse ansikt form og kontur for våre øyne, en hemmelighetsfull personasje som under sitt beherskede ytre skjuler en vulkan av intense krefter. Hva er hans beveggrunner i dette tyranniet som han utover, dette grenseløse krav som han stiller til de mennesker som omgir ham? Vi begynner med å gjette på sosial ærgjerrighet: Han er en streber. Men det strekker ikke til som forklaring, her er noe mer. Så er det kanskje sjalusi og skuffet erotikk som ligger bak? Heller ikke det strekker til, Coutures skikkelse sprenger i stykkets klimaks selve det menneskelige grenser, og i hans lidenskapelige trang til å drepe kjærligheten og selvhengivelsen i de mennesker han har herredømme over, aner vi demonen Asmodeus, han som Tobias' Bok utlegger som en fiende av menneskets utadvendte og selvforglemmende kjærlighet, den kjærlighet som i sin høyeste utfoldelse gladelig vil tape seg selv for å finne Gud. Uten et øyeblikk å gi slipp på den realistiske psykologiske stil som gjør dette stykket til en elegant sosietetsstudie med herskesyken som hovedmotiv, fører Mauriac denne egenskapens livsødeleggende følger ut i en slik ytterlighet at vi ved teppet fall til slutt har fornemmet noe hinsides det rent menneskelige, har gløttet inn i den sjelelige fortapelses iskalde og sterile mulighet. Slik innordner dette stykket seg i Mauriac's diktning som et typisk uttrykk for hans syn på «le monde sans la grâce»: verden slik som den arter seg uten Guds nåde.

Det geniale ved «Asmodeus» er nettopp at det lar oss fornemme som det virkeligste av alt menneskets metafysiske dimensjon, ikke ved å fremstille den symbolsk, ennsi «direkte», men ved å føre likefremme menneskelige tanker, følelser og gjerninger ut i deres ytterste konsekvenser, hinsides det synliges grenser. Hva nå menneskers ansvar og handlinger enn er, indifferente er de ikke, og drømmen om å flykte inn i små tilværelser, ukontrollerbare både for Gud og Satan er en nyttesløs illusjon. I Menneskets gjerning og valg står enten engelen eller demonen ved dets skulder, alene er det aldri. Hat er ikke bare hat, men noe som i kraft av menneskets skjebnekamp har sin siste og definitive bekreftelse i Satan, — kjærlighet er ikke bare kjærlighet, men noe som har sin siste og endelige fullbyrdelse i Gud.

Det vil forstås av dette i hvilken grad «Asmodeus» er et krevende og tankemettet stykke. Fra romanforfatteren Mauriac's hånd er det dessuten teaterteknisk sett noe så livsfarlig som over to timers intens konversasjon i en og samme salongdekorasjon. Dermed er det også sagt hvilke krav det stiller til iscenesetter og skuespillere, og

Hvor katolsk er Luxembourg?

Europa og Troen

Storhertugdømmet Luxembourg feirer i år 600 års jubileum. Det var nemlig i 1354 grevskapet Luxembourg ble opphøyet til hertugdømme av keiser Karl IV, hvis bestefar, greven av Luxembourg, var blitt valgt til Det tysk-romerske rikets keiser under navnet Henrik VII. Fra midten av det 15. århundre har dette hertugdømme hørt til Burgund, Spania, Østerrike, Frankrike — og etter kongressen i Wien til Tyskland; til 1866 hørte det til Det tyske forbund og nød godt av den tyske tollunion. Dets moderne historie skriver seg fra 1867, da det ble et uavhengig og nøytralt territorium under kongen av Nederland. Da han døde i 1890, gikk det over til hertugen av Nassau, far til den regjerende storhertuginne.

Men selv om Luxembourg politisk er blitt påvirket fra mange hold, har det religiøst øvet en sterk innflytelse. Det som mer enn noe annet minner om dette er Benediktinerabbediet *Echternach*, hvis nye basilika ble innviet i september i fjor. Biskoper fra nabolandene og Skandinavia og prester og legfolk fra en rekke andre land overvar innvielsen for ved sitt nærvær å tilkjennegi hvor meget Kirken i deres egne land skyldte munkene i Echternach. Deres første kirke ble reist over graven til den hellige Willibrord av ingen ringere enn keiser Karl den store (742—814). Siden virket de der uten avbrytelse helt fram til den franske revolusjon.

Med en slik historie er det ikke merkelig at landet i dag har to sprog og at folkesproget er en variant av tysk. Fransk er det offisielle sprog, men «fellesproget» er mere brukt. Den store katolske dagsavis, *Luxemburger Wort*, som har feiret sitt 100 års jubileum, minner om en tysk avis, men brin-

hvilken bedrift Det Norske Teatret har gjort ved å berge sin forestilling så gripende og helstøpt i land. Bjarne Andersen's Monsieur Couture og Tordis Maurstad's Madame de Barthas er stor skuespillerkunst, som lar oss oppleve med full intensitet den atmosfære av skjebnesvanger brytning Mauriac har lagt inn i sine skikkelser. Også de øvrige roller er besatt med førsteklasses krefter som sikrer et intelligent ensemblespill uten svikt, og av høy klasse, i Tormod Skagestad's kultiverte regi. Det Norske Teatret har igjen gitt større og rikere scener en elegant leksjon i hvorfor og hvordan man bør hjemføre utenlandsk dramatik som nettopp ved sin opprinnelse i en for oss fremmed og fjern kulturmark kan skape nye impulser og rent ut sagt litt velgjørende beskjedenhet i den hjemlige andedam.

H. Rieber-Mohn. O. P.

*

I septemhernummeret av tidsskriftet «Samtiden» gir pater Rieber-Mohn en inngående analyse av «Asmodeus» ut fra François Mauriac's hele tankeverden. Videre arrangerer Ungdomsringen i Venner av Det Norske Teatret en diskusjonsaften i teatret mandag 13. september etter aftenens forestilling, med pater Rieber-Mohn som en av innleiderne.

Red.

ger også stoff på fransk. Selvsagt kan man ikke se på disse mindre territorier i Europa som på moderne nasjonalstater; storparten av hertugdømmets historie faller sammen med Lothringens, men i nord omfatter det en del av Ardennerne. Sin nærmeste tilknytning har det til Belgia. Provinsen Luxembourg i Belgia er i utstrekning faktisk større enn det uavhengige hertugdømme.

Som den nyere politiske uavhengighet har fulgt underleggelsen under forskjellige myndigheter i forskjellige historiske perioder, har også utviklingen gått i kirkelig henseende. Den gamle by Trier ligger bare noen kilometer fra hertugdømmets grense, og i tidligere århundrer var det en del av bispedømmet Trier. Senere ble det lagt under biskopene i Liège, Metz, Reims, Verdun og Köln. Fra 1795—1801 hørte det til bispedømmet Metz, deretter til bispedømmet Namur. Fra 1840—1870 var det et apostolisk vikariat, og først i 1870 ble det hva det er i dag, et eget bispedømme, direkte underlagt Den hellige stol. Samtidig ble det vedtatt en lov som bestemte at biskopen alltid skulle være luxembourgsk statsborger. Teoretisk betyr dette en begrensning av Den hellige stols rett til fritt valg, men praktisk er loven uten betydning. Teoretisk skal utnevnelsen av en ny biskop også godkjennes av *statsoverhodet*, men praktisk søker Den hellige stol *regjeringens* godkjennelse før utnevnelsen kunngjøres.

Den konfesjonelle statistikk viser at av en befolkning på 302 700 er 293 600 katolikker. Katolikene utgjør m.a.o. 98 % av befolkningen, men det foreligger ingen taloppgaver over hvor mange som overværer søndagsmessen. Mellom 3000 og 4000 oppgir på folketellingsskjemaene at de ikke har noen religion i det hele tatt; det finnes et lite antall jøder og så få protestanter at det i *The Statesman's Yearbook* heter: «Den protestantiske kirke er organisert på intersekteisk grunn.» Det finnes 498 katolske prester i bispedømmet, hvorav 115 tilhører religiøse ordener og kongregasjoner. Den nåværende biskop, mgr. *Philippe*, er utgått fra ordenen *St. Quentin-fedrene av Det hellige hjerte*.

Til tross for at den 22. artikkel i forfatningen av 1868 bestemmer at forholdet mellom Kirke og Stat skal ordnes ved en fremtidig avtale, førte de forhandlinger om et konkordat som ble åpnet i det forrige århundre, ikke til noe resultat, og har siden ikke vært gjenopptatt. Napoleons konkordat av 1801 er aldri blitt opphevet og må derfor antas å være i kraft fremdeles; men forfatningen av 1868 er det effektive instrument som regulerer forholdet mellom Kirken og storhertugdømmet. Denne forfatning er i sin karakter liberal og garanterer i sin artikkel 19 religionsfrihet og religionslikhet med frihet ikke bare til gudsdyrkelse, men også til å gi uttrykk for sin religiøse oppfatning. Staten respekterer sine borgeres religiøse overbevisning. En lov av 1896 gjør det til en lovovrettedelse å publisere noe som krenker eller håner noe religionssamfunn som får virke i Storhertugdømmet. Artikkel 20 i forfatningen garanterer samvittighetsfrihet ved å erklære at ingen kan tvinges til å delta i en religiøs handling eller seremoni.

En lykkelig følge av den faktiske enhet i troen er at Luxembourg ikke kjenner til de vanskeligheter som lignende liberale konstitusjoner har voldt kato-

Hvem og hva er Gud?

Av fransiskanerpater Leo van Ekeren

Kan vi få vite noe om hvem og hva Gud er? Ja, for *Gud har talt om seg selv*. Han taler til oss gjennom sitt *skaperverk*. Hele naturen vitner om at der er en Gud, en genial Skaper. Verdensaltet, hele skapelsen, forkynner hans storhet. Om vi bare hadde en liten anelse om den

likker i andre land. Folkeskolen er for eksempel i religiøs henseende nøytral, og prester får ikke gi religionsundervisning til andre elever enn dem som ønsker det. Men i praksis er undervisningssystemet overmåte tilfredsstillende for Kirken. Derfor er det ikke påkrevet med egne katolske skoler. Biskopen eller hans representant er automatisk medlem av Statens undervisningskomité som fører tilsyn med folkeskolen. Og en prest, foreslått av biskopen og utnevnt av regjeringen, er alltid medlem av de kommunale skolekomitéer. Biskopen har også rett til å utnevne en prest som medlem av de lokale undervisningskomitéer som har tilsynet med den høyere skole.

Et annet eksempel som viser det hensyn som tas til Kirken, er den fortolkningen av forfatningens artikkel 26 som sier at opprettelsen av religiøse samfunn må ha lovens sanksjon. I virkeligheten er denne bestemmelse en diskriminerende begrensning av det liberale prinsipp om organisasjonsfrihet. Ånden i denne bestemmelse har man imidlertid tatt avstand fra, idet artikkelen er fortolket slik at en sanksjon bare er påkrevet om et religionssamfunn blir en korporasjon i lovens forstand. Artikkelen tok opprinnelig sikte på å gi regjeringen adgang til å kontrollere nye ordener og kongregasjoner som ønsket å ta opp sin virksomhet i Luxembourg. Faktisk har slike etablert seg i Storhertugdømmet uten at det er lagt noen vanskeligheter i veien for dem.

Forfatningens artikkel 106 bestemmer at Staten skal betale lønn til alle prester og leder av religionssamfunn, og at lønningene skal fastsettes ved lov. Bestemmelsen gjelder m.a.o. for alle religionssamfunn som virker i Luxembourg. Men disse lønninger gis ikke som betaling for sivile funksjoner. Registrering av fødsler, ekteskap og dødsfall er henlagt til de kommunale myndigheter. Ekteskap må alltid inngås borgerlig før den kirkelige vielse. En prest som vier ektefeller før den borgerlige seremoni, gjør seg skyldig i brudd på straffelovens § 267.

Luxembourg som er et historisk sentrum i den europeiske tradisjon, var et av de siste land som fikk suveren status i det moderne Europa. Og det var et av de første som erklærte seg villig til å gi avkall på suvereniteten. Nøytralitetsperioden varte ikke lenge: den permanente nøytralitet som ble proklamert i 1868, ble oppgitt ved en forfatningsrevisjon nøyaktig 80 år senere. I historiens perspektiv er det mulig at suverenitetsperioden vil synes like så kort. I dag har ledelsen av den europeiske kull- og stålunion, en frukt av Schuman-planen, sitt sete i Luxembourg; kanskje kommer denne lille stat i likhet med det tilgrensende Saar-området til å bli et av hovedsentrene i Europa?

rikdom, skjønnhet og visdom som alle ting omkring oss vitner om, ville vi direkte kunne trekke den slutning: når alt dette er så stort og godt, hvorledes må da ikke Skaperen av alt dette være. Alt det gode, skjønne, opphøyede og store som jeg ser her på jorden, er jo en lysstråle, en avglans av Gud og må altså være i Gud. Denne Gud må være «eldre» enn alt som er til. Han må være *evig*. For er han ikke evig, da må der ha vært en tid da han ikke var til, og da kommer atter spørsmålet: Hvem har skapt ham? —

Gud er ikke bare evig, men også *uendelig fullkommen* og *uavhengig*. Han kan ikke være avhengig av noen eller noe utenfor seg. For er han det, da er han ikke Gud, og det må være en som er større enn ham som han selv er avhengig av. Alt som er godt, må være i ham, men da i uendelig fullkommen grad, uten grenser. Noe som ikke er godt, kan ikke finnes hos Gud. Han er den *uendelige godhet*, den *uendelige hellighet*, den *uendelige sannhet*. Vi kan heve oss opp fra det gode, skjønne, rike og lyse som vi ser omkring oss, til det gode, skjønne, rike og lyse Vesen som bærer alt godt, skjønt, rikt og lyst i seg i uendelig grad.

Men Gud har ikke bare talt til oss gjennom sitt skaperverk, men også gjennom *sine profeter* og gjennom *sin enbårne Sønn, Jesus Kristus*. Det beste og det skjønneste vi vet om Gud, har han selv fortalt oss. På den første side i sin bok, Den hellige skrift, åpenbarer han seg selv som «Elohim», som *Den allmektige*. Han er Skaper, ved hans vilje blir alt til. Han har skapt himmelen og jorden og alt som er til. Han åpenbarer seg for Moses som han kaller til å utrette veldige ting. Denne mann spurte: «Hvem er du?» Og Gud svarer: «Jeg er Jahve. *Jeg er den som er*,» den værende, dvs.: jeg er den som alltid var og er og skal være, uavhengig, uforanderlig. På Sinai-fjellet åpenbarer Gud seg under naturkreftenes velde som Herren. «Jeg er Herren din Gud.» Han proklamerer sine lover. Han sender sine profeter, og de kommer med budskapet: Gud er «El Kadosch», den hellige. Hos ham finnes det ingen skygge eller feil. Han er Lys. Han er fullkommen. Og han vil — således taler han ved sine profeter — at hans menneskebarn skal forherlige hans hellighet ved å være hellig.

Tidens fylde kommer. Gud sender sin Sønn, Jesus Kristus, som det står skrevet om: «Ingen har noensinne sett Gud. Den enbårne Sønn, som er i Faderens fang, han har fortalt om det.» Kristus har bragt oss den fulle åpenbaring, han og de som han sendte, hans apostler. Kristus lærer oss hvem og hva Gud er. Gud er hærskares Gud, skapelsens Gud. Han er Kongen, Dommeren, Herren, men især er han vår Far. Således skal du be til Gud, sier Jesus: «Fader vår, du som er i himlene.» Kristus sier at Gud er en Ånd. *3. Joh. 4, 24*. Gud er den Gode: «Ingen er god uten én, Gud.» *Luk. 18—19*. Gud er den evige, uforanderlige. *Jak. 5, 48*. Gud er den fullkomne. *Matt. 5, 48*. For ham er en dag som tusen år og tusen år som en dag. *2. Pet. 3, 8*. Han oppfyller alt med sitt uendelige Vesen, og i ham lever vi, røres vi og er vi. *Apost. gj. 17, 29*. Ingen skapning er skjult for ham. *Hebr. 4, 13*. Han er Livet og kilden til alt liv. *Ap. gj. 17, 25*. Han er Visdommen, Den allvitende. *Hebr. 4, 12; Rom. 11, 25*. Han er den allmektige. Alt hva han vil, gjør Herren, og hvem kan stå mot hans vilje? *Rom. 9, 19*. Han er den hellige. *Matt. 5, 48*. Han er den barmhjertige, rik på miskunn mot oss. *Ef. 2, 4*. Han er også den rettferdige som skal gjengjelde enhver etter deres gjerninger. *Matt. 6, 27*. Han er den sannferdige og trofaste. *Hebr. 8, 18*. Og Johannes sier: «Gud er kjærlighet.» *1. Joh. 4, 8*. Kristus selv åpenbarer

Hvordan Voltaire døde

Nytt lys over de siste tolv uker av hans liv

Det har vært en alminnelig oppfatning at *Jean-François Marie Arouet*, bedre kjent under navnet *Voltaire**), døde som en forbitret fiende av Kirken; at han avviste alle forsøk på å komme til en forsoning og på dødsleiet brukte et så voldsomt språk at hans pleierske forferdet styrtet ut av syke rommet. Denne oppfatning skriver seg fra et vitnesbyrd hans lege, *Tronchin*, som var protestant og som tok forargelse av den gamle manns ugudelighet, har avgitt. Videre fra vitnesbyrdet til *Voltaire's* sekretær, *Wagnière*, og fra den skildring hans venn *d'Alembert* ga av *Voltaire's* død i et brev til *Frederik den store* av Preussen. Man har alltid visst at en jesuitt, pater *Gaultier* fra et sykehus for uhelbredelige, så til *Voltaire* på dødsleiet, men man har alltid vært av den mening at denne pater intet kunne gjøre for ham. I 1781, tre år etter *Voltaire's* død, utkom der i *Porrentruy* i Sveits et flyveskrift, der det ble sagt at det inneholdt en kopi av den beretning pater *Gaultier* hadde sendt erkebiskopen av Paris, hvor pateren beklaget at *Voltaire* hadde nektet å ta imot ham, og at han bare hadde kunnet se til den døende under sykdomsanfallene. Det hadde da vært umulig å ta opp spørsmålet om en tilbakekallelse og om å meddele *Voltaire* Den siste salvelses sakrament.

Alt dette er det nå blitt satt spørsmålsteget ved som følge av en artikkel av en *Jacques Donvez* i *Figaro Littéraire*. I denne artikkel heter det at pater *Gaultier* straks han fikk høre om det sveitsiske flyveskrift i 1782, stemplet det som et falskneri og deponerte hos en notar i Paris fem dokumenter som redegjorde for hva som faktisk var skjedd. Det er disse fem dokumenter *Donvez* nå har skaffet til veie. Der finnes et brev av 20. februar 1778 hvor *Voltaire* gir sitt samtykke til å motta pater *Gaultier*; videre et brev av den 26. februar hvor *Voltaire* ber ham komme snart og et brev fra *Voltaire's* niese *Madame Denis*, datert dagen etter, den 27de, hvor hun ber pateren komme så snart som mulig. I denne tid hadde pater *Gaultier* drøftet saken med erkebiskopen av Paris, og i et brev av 27de februar gir erkebiskopen pater *Gaultier* tillatelse til å besøke den døende *Voltaire*, til å søke å få ham forsonet med Kirken, men å iaktta den største diskresjon. Det femte dokument som pater *Gaultier* deponerte hos notaren, er datert 2. mars 1778 og undertegnet av *Voltaire* selv og to vitner. Det har følgende tekst:

*) Egt. en omskrivning av *Arouet l(e) j(eune)*, d.e. A. d(en) (ngre: *UOLTAJRE*).

videre Guds dypeste hemmelighet for oss: *Gud er én i tre personer*, Faderen, Sønnen og den Hellige Ånd. *Matt. 28, 19*.

Jeg har forsøkt å gi et svar på: «Hvem og hva er Gud?» Jeg vet at dette svar er ufullkomment. Men vi har i vår ringhet allikevel en anelse om Guds storhet. La oss derfor tilbe og elske ham som den uendelige Godhet og den uendelige Kjærlighet, som vårt høyeste Gode.

«Jeg, undertegnede, som har kastet opp blod i fire dager i en alder av 84 år, som ikke har vært i stand til å gå i kirke, men som presten ved *Saint-Sulpice* har øket sine gode gjerninger ved å sende presten, pater *Gaultier*, erklærer å ha skriftet for ham; at jeg, ved Guds hjelp, dør i den hellige katolske religion som jeg ble født i, idet jeg håper at Den guddommelige nåde vil forbarme seg over meg og tilgi meg alle mine synder; og at jeg, om jeg har krenket og forarget Kirken, ber om Guds og dens tilgivelse.»

Vitnene var *Voltaire's* nevø, *abbé Mignot* og *Marquis de Villevieille*.

Det er ikke første gang denne *Voltaire's* tilbakekallelse er gjengitt. Den forekommer bl. a. i *Alfred Noyes'* studie over *Voltaire*, for bare å nevne et anerkjent arbeide. Poenget er at *Voltaire* ikke døde før den 30. mai 1778, over tolv uker senere, og at det etter alt å dømme er lyktes *Donvez* å gi en autentisk redegjørelse for de disposisjoner *Voltaire* traff i de siste tolv uker av sitt liv.

Voltaire hadde, som hans venn *d'Alembert* skrev til *Frederik den store*, alltid vært engstelig for å bli *jeté à la voirie* — kastet på søppelhaugen — bli begravet i uinnvidd jord, når han var død. Han hadde vært vitne til det en gang i sin ungdom, da en av stjerneskuespillerinnene på *Comédie Française*, *Lecouvreur*, som han hadde holdt i sine armer da hun lå døende, var avgått ved døden. Den gang besluttet han at noe slikt ikke skulle få skje med ham. Og det må innrømmes at dette gir grunn for mistanke til at hans tilbakekallelse, da han lå for døden, ikke var alvorlig ment.

Det ser ut som denne frykt var en vesentlig grunn til hans reise fra *Ferney* til Paris i februar 1778, selv om han offisielt tok av sted for å lede innstuderingen av *Irène* på *Comédie Française*. Han hadde vært «døende» siden 40-års alderen; nå var han over 80, og han visste at han ikke hadde lang tid igjen. Biskopen av *Annecy* hadde meddelt sognepresten i *Ferney* at *Voltaire* ikke fikk gravlegges i innvidd jord. Man må ha lov til å tro at biskopen ved dette, visse- lig uberettiget, på forhånd har villet utelukke muligheten av en «dødsleie-anger», men man bør da huske på at den historie var i omløp at *Voltaire* selv hadde uttalt at det ikke måtte legges vekt på hva han kom til å si på sitt dødsleie. For biskopen av *Annecy* kunne en tilbakekallelse da bare fortone seg som et middel til å bli forskånet for skjenselen ved en ateistisk begravelse. Biskopen mente det alvorlig nok, men i Paris trodde *Voltaire* man ville se annerledes på saken. Der ville man sikkert ikke kunne nekte ham den siste ære. Så reiste han da til Paris uten noen særlig tanke på en virkelig forsoning med Kirken, ser det ut til, og sikkert uten å ane at han der i pater *Gaultier's* person skulle møte en åndsbeslektet prest.

Oppdradd av jesuitter, hadde *Voltaire* hele livet en viss forkjærlighet for dem. Han minnedes alltid sine jesuittiske lærere, særlig pater *Porée*, med

dyp takknemlighet. I Ferney hadde han i sitt hus pater *Adam*, som var pensjonert og som han spilte sjakk med. At Jesuitterordenen var blitt forbudt, gjorde den enda mer tiltrekkende. Jesuittene på sin side hadde i det 18. århundredes Frankrike gjort det til noe av en spesialitet å innfinne seg ved dødsleiene til berømte frafalne. Ifølge Donvez skal Voltaire selv ha berettet om en engelsk jesuitt som forsøkte å trenge seg inn på *Montesquieu*, da denne lå på sitt dødsleie, men ble avvist. (Ukorrekt! — Red. anm.)

Voltaire's egen tur kom 23 år senere. Forskjellen var at da han mottok et brev fra en jesuitt — eller rettere sagt en ex-jesuitt, som vel Gaultiers var etter at ordenen var forbudt — svarte han i motsetning til *Montesquieu* i et brev av den 20. februar 1778 imøtekommende og ba jesuitten oppsøke seg. Et nytt brev fulgte den 26. februar, hvor anmodningen ble gjentatt, og dagen etter brevet fra hans niese, *Madam Denis*. I mellomtiden hadde pater Gaultier drøftet saken med erkebiskopen av Paris som i et brev av 27. februar ga ham tillatelse til å besøke Voltaire. Disse fire brev og Voltaire's talbakekallelse av den 2. mars er nå funnet i original. Det er i og for seg interessant nok; det viser seg at den autentiske tekst avviker noe fra de versjoner som hittil har vært kjent. Men enda mer interessant er pater Gaultier's forklaring, bekreftet av notarer og ledsaget av fem brev. Det er dette som ikke lar tvil tilbake om at den oppfatning man hittil har hatt av Voltaire's dødsleie, ikke er riktig.

Det syn man hittil har hatt, bygger hovedsakelig på det flyveskrift *Qualis vita, talis mors* som ble utgitt i Porrentruy i 1781, men som pater Gaultier, da han traff sine disposisjoner 19. september 1782, tilbakeviste som et falskneri. Men han måtte fortelle sannheten på denne hemmelighetsfulle måte, fordi erkebiskopen av Paris hadde pålagt ham den strengeste diskresjon. Derfor er det versjonen fra Porrentruy som er gått over i historien, med den angivelige beretning fra pater Gaultier til erkebiskopen av Paris, som vi nå vet er et falskneri. Og helt i overensstemmelse med dette undergikk Voltaire's holdning en fullstendig forandring etter at han hadde undertegnet tilbakekallelsen av den 2. mars. Den dag forlot pateren Voltaire meget tilfreds, ikke bare fordi han hadde tilbakekallelsen i lommen, men fordi han hadde seks hundre bøker med seg som Voltaire hadde gitt til de fattige i *Saint Sulpice*. Ifølge versjonen fra Porrentruy skulle Voltaire straks etter ha vendt seg i raseri mot pateren, avvist ham uhøflig i et brev av den 15. mars, da han igjen søkte Voltaire og overhodet ikke svart på hans brev av den 30. mars. I hele april og mai skulle de ikke ha hatt kontakt med hverandre. Så fulgte Voltaire's død under et voldsomt deliriumsfall med eller uten uanstendige blasfemier som det så ofte har vært berettet om.

Men sannheten som Donvez nå er i stand til å fremlegge, er en ganske annen. Pater Gaultier var ikke uten personlig kontakt med Voltaire etter den 2. mars. Tvertimot var de meget oftere sammen enn tidligere. Og Voltaire fortsatte i hele denne tid å gi uttrykk for sin lydighet overfor Kirken. Så langt fra å avvise pateren den 30. mai skriftet han for ham den dag, noe han også hadde gjort den 2. mars. Og pateren gjør det klart at det ikke fant sted noen

dødsleie-blasfemier, rettet mot Kirken, som legenden lyder, men om anfall som gjorde det umulig å meddele Voltaire Den siste salvelse.

På baksiden av tilbakekallelsen av den 2. mars 1778, finnes der ytterligere en erklæring, skrevet av Voltaire selv, som er av den største interesse:

«*Etter at min skriftefar, abbé Gaultier har gjort meg oppmerksom på at det i visse kretser het seg at jeg ville protestere mot alt hva jeg måtte komme til å gjøre ved mitt dødsleie, erklærer jeg at jeg aldri har hatt noe slikt forsett, og at det dreier seg om en gammel skjemt som alt lenge urettmessig har vært tillagt en rekke lærde mer opplyste enn meg. — Voltaire.*»*)

Mange andre viktige detaljer er dukket opp. Teksten i tilbakekallelsen av den 2. mars varierer ubetydelig fra den som hittil har vært kjent; Voltaire har betegnet pater Gaultier som «min skriftefar». Der finnes variasjoner også i andre tekster. Selv om vi ikke kan komme inn på alt dette her, kan vi i det minste si — om disse nylig oppdagede dokumenter er ekte, hva vi ikke har den ringeste grunn til å tvile på — at det må anses for bevist at Voltaire døde utsonet og i fred med Kirken.

(Etter «*The Tablet*».)

*) Monsieur l'Abbé Gaultier, mon confesseur, m'ayant averti qu'on disait dans un certain monde que je protesterais contre tout ce que je ferais à la mort, je déclare que je n'ai jamais tenu ce propos et que c'est une ancienne plaisanterie attribuée dès longtemps très faussement à plusieurs savants plus éclairés que moi. — VOLTAIRE.

Verdifullt tillegg til KORALBOKEN

Vår kirkesang har i mange år lidd under savnet av melodier til en rekke av de salmer som siden *Koralboken*s utgivelse er optatt i vår katolske salmebok. Nå har dominikanerpater A. J. *Lutz*, som jo også er en skattet komponist, latt utgi en melodisamling som vil avhjelpe dette savn. Den omfatter 38 komposisjoner, hvorav alle unntatt én (Påskesalme fra middelalderen) er utgiverens egne. 32 av melodiene gjelder numre i salmeboken som i sin tid, i likhet med fire av de øvrige seks i melodiheftet, har vært trykt i *St. Olav*. Således er en lang rekke av *Mgr. Kjelstrups* salmedikt kommet med, videre flere skrevet av *Lars Eskeland*, *Ragnhild Foss* og *Marie Knudtzon*.

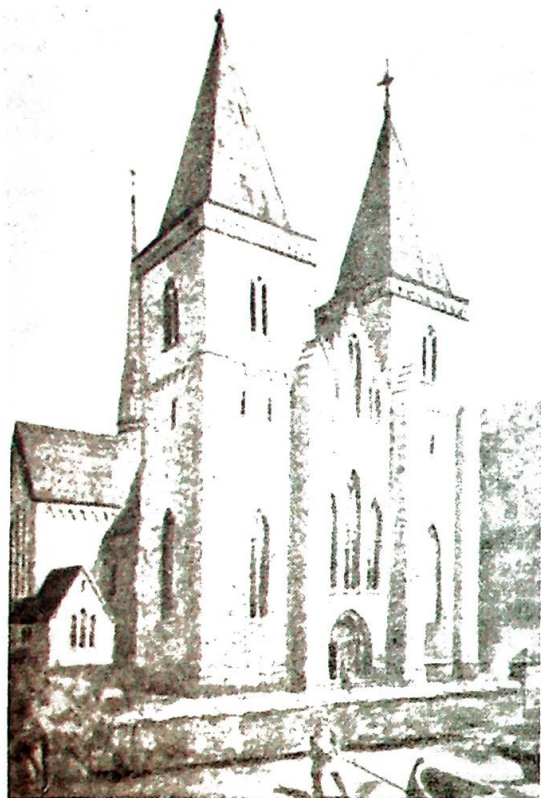
Dette høyst velkomne tillegget til vår koralbok foreligger i KBBS-trykk på 45 stensilerte foliosider, heftet, og i et opplag av ca. 150 eksemplarer. Det kan bestilles hos Dominikanerne i Oslo og koster kr. 6.—.

Vi er kommet dit hen at nesten alle fornyer sitt abonnement *punktlig*. —

Nesten alle — — —

Mariakirken i Oslo 1054—1954

Ni hundre år siden en av Norges praktfulleste og mest berømte middelalderkirker ble påbegynt, og 400 år siden den falt i grus.

Mariakirken i Oslo etter en rekonstruksjon av Harald Sund.

Kongesagaen forteller at kong Harald Hardråde bygget to Mariakirker, en i Nidaros og en i Oslo. Men en gammel islandsk annal legger til, at samme året (1054) kongen sendte som gave en klokke til den kirken kong Olav Haraldsson hadde gitt tømmer til og som ble oppført ved Alltinget på Island, lot han bygge Mariakirken i Oslo som kapellkirke til kongsgården der.

Oslo Mariakirke var, som det fremgikk av utgravningen av grunnmurene på Sørengen i 1868, den tredje største av Norges middelalderkirker og hadde en lengde av 190 fot. Denne kapellkirken var altså større enn flere av katedralene, og til sammenligning kan nevnes at Hamar domkirke var 178 fot lang og Stavanger domkirke 168 fot lang. Det var bare Hallvardkirken og Nidarosdomen som var større. Mariakirken hadde hele 14 altere, Hamar domkirke hadde 10, Bergens og Stavanger domkirker 12, men Hallvardkirken i Oslo hadde 25 altere og Nidarosdomen 28.

I glans og prakt var det bare Nidarosdomen som kom over Mariakirken, og det er et spørsmål om ikke denne hva inventaret angår var landets rikeste gudshus. I en fortegnelse av 1524 (gitt til kong Kristian II) over Mariakirkens skatter, nevnes en mengde kalker og kar, lysestaker og krusifikser, monstranser, relikviehus og helgenbilleder av gull og sølv, korkåper av gyllenstykke og fløyel, alter- og messeklær, «som det ikke findes Mage til i Norge». Av særlig verdifulle ting nevnes bl. a. et 5 alen langt og 1 alen bredt bord beslått med sølv og innlagt med sjeldne relikvier og et stort høyt kors beslått med ungarsk gull og innsatt med kostbare edelstener, dyrebarheter som ingen annen norsk kirke utenom Nidarosdomen kunne oppvise maken til.

Det var kong Håkon V Magnusson som omkring 1300-tallet gjorde Oslo kongsgårds kapellkirke til et betydningsfullt og berømt sanctuarium, ombygget og utvidet den og ga den rike gaver. Kirken fikk også utstrakte privilegier og ble tillagt et eget domkapittel med en prost i spissen og 12 kanniker og vikarier. Prosten fikk rang av baron eller lendermann og skulle samtidig fungere som rikets kansler. Prestene som hadde prebender, fikk rang med riddere, vikarier og diakoner med hirdmenn og klerkene med kjertesveiner. Fra da av var Oslo Mariakirke nøyere enn noen annen norsk kirke knyttet til landets historie.

Mariakirken lå på Øren (Sørengen) mellom kongsgården som lå nærmere sjøen i vest, Loelven i syd og øst og Saxegården i nordøst. Kirketomten er idag å finne på jernbanens område i Saxegårdsgatens forlengelse. Loelvens utløp var, før den ble ledet i tunnel gjennom Ekeberg, lenger nord, og den gikk like oppunder kirken. Et brev av 1338 omtaler «broen ved Mariakirken». Et brev av år 1300, hvori kong Håkon trekker grensene for den tomt han ved sin kroning skjenket Mariakirkens kanniker, viser kongsgårdens, kirkens og kannikegårdens innbyrdes beliggenhet. Det heter her, at tomtens strekke seg «fra hjørnet på vårt (kongsgårdens) loft i haven snorrett opp til kirkegården, dog på den måte, at vi forbeholder oss en gang fra loftet frem i deres (kannikenes) gård». Videre skulle grensen gå «fra kirkens sydvestre hjørne snorrett fra kirkegården ut i marebakken og igjen oppefter med åen til hjørnet av førnevnte loft».

Da antikvar og arkeolog N. Nicolaysen i 1865 vandret omkring i det gamle Oslo for i forbindelse med utgravningen av Hallvardkirkens ruiner å komme på det rene med de topografiske forhold der i Middelalderen, fikk han meget verdifulle og overraskende opplysninger av kjøpmann Thor Olsen som i 1821 hadde kjøpt Sørengen. Kjøpmann Olsen, som selv var levende interessert i stedets topografi, hadde under rydding og oppdyrking av området ved stranden mellom Loelvens munning og Oslo Strandgate funnet rester av gamle brygger som uten tvil måtte ha tilhørt kongsgården. Senere ved oppførelsen av en låvebygning et stykke lenger oppover langs Loelven grov hans folk frem en del av en mur som gikk i en runding og viste tydelige tegn til å ha tjent som grunnmur under et kirkebygg. Som den original Thor Olsen var, bevarte han i mange år disse oppdagelser for seg selv som en dyrebart hemmelighet, og da han nå endelig betrodde seg til Nicolaysen, ville han merkelig nok ikke gi

Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkers Bevaring tillatelse til å igangsette utgravninger på stedet. Men da eiendommen i 1868 gikk over til jernbanen, ble omfattende utgravninger straks foretatt under Nicolaysens kyndige ledelse.

Det viste seg da, at Mariakirken i likhet med de fleste andre av våre større middelalderkirker hadde gjennomgått flere byggeperioder, i dette tilfelle tre. Den eldste kirken, som kong Håkon Hardråde bygget, var som det fremgår av fundamentene en langkirke med tårn mot sydvest og et i halvrunding avsluttet kor. Når tårnet fraregnes, var bygningen 120 fot lang eller omtrent som Gamle Akers kirke. Takhvelvet var sannsynligvis båret av to rader pillarer, så langskipet var delt i tre skip.

Ånnen byggeperiode falt i 1296—98, da hertug Håkon før sin kroning lot ombygge og utvide Mariakirken betraktelig. Den gamle kirkes kor og en del av tårnet ble revet ned og kvaderstene derfra anvendt til å bygge et tverrskip og nytt kor, sakristi og andre tilbygninger. Det gamle langhuset ble forlenget. Det første kirkebygget var utelukkende oppført av huggen kalksten av samme slag som i Gamle Akers kirke i store kvadere, 20 tommer lange og 12 tommer høye. Til utvidelsen og tilbygningen ble, foruten stenen fra den gamle kirken og en del tynnere kvadersten, for en stor del anvendt teglsten. Fra år 1250 av var nemlig teglbrenning kjent i landet, og hertug Håkon nevner i et brev av 1290 sine «teglhus» eller teglbrenneri som lå østenfor Loelven. Teglstenen var mørkerød av farge og av størrelse 10 x 4,5 x 3¼ tommer og var hvittet med kalkpuss innad. — Tredje byggeperiode falt i 1389, da det ble bygget en «Marikofa», et spesielt Mariakapell inn til kirken og et par andre mindre tilbygninger.

Etter annen ombygning viser et grunnriss av Mariakirken med langskip, tverrskip og kor formen av et latinsk kors, men med tilbygningene finnes ikke noe sidestykke til denne kirkes grunnplan i sin helhet her i landet. Ved sin fullendelse har Mariakirken hatt to sydvestlige tårn med gavl imellom samt et større midttårn. Dette sees tydelig av domkapitlets segl. Det beste av de bevarte Mariakirke-seglene er festet til et diplom av 1344, men er utvilsomt noe eldre. Det viser til venstre kong Håkon selv som knelende rekker kirkebygningen opp mot en midtfigur, jomfru Maria med barnet under en baldakin. Til høyre kneler 4 kanniker, og innskriften er: «S(igillum) eccl(es)ie b(beat)e wirginis capelle regis Norwagiæ Osloen(sis)». Bygningen har også hatt gavler mot nordost og i tverrskipets ender, i hver gavl et stort vindu. Den må ha tatt seg meget imponerende ut, når man fra sjøen mellom Hovedøya og Akershus nærmet seg byen.

Hva interiøret angår, kan det av grunnplanen sluttet at det var en stor bue ved hver side av midtkvadratet i lengderetningen og at dette tverrskipets to armer og koret var dekket av krysshvelv med gurter (over- og

undergurtsten, dannet omkretsen av fagverk). Naturligvis kunne det ved en utgravning av fundamenter og grunnmur ikke ventes å finne videre spor av Mariakirkens arkitektoniske utsmykning, men det ble brakt på det rene at det til pillarenes kapitæler og fotstykker samt hvelvingens sluttstener var anvendt ornamentert klebersten. Et meterlangt stykke av en arkivolte viste spissbuede profileringer og en dekksten fra en strebepillar, 2 små kapitæler, 2 sluttstener, 2 buestykker og en hel del gurtstener viste samme høygotiske stil og profiler som tilsvarende funn i Hovedøyas klosterruiner. Det er all grunn til å tro at ombygningen av Hovedøya kloster og ombygningen og utvidelsen av Mariakirken falt omtrent samtidig. Blant andre spor av utsmykning fant Nicolaysen røde teglstensfliser med gul og svart glasur. Det ble funnet en del større eller mindre rester av forskjellige altere, bl. a. en stenplate til et alterbord, og videre en liksten med de fire evangelisters symboler ut-hugget i hjørnene og i midten et triangulært skjold med en heraldisk bjelke omgitt av 3 sirkler hver med et likearmet kors og en innskrift i små bokstaver.

Åpne kjellere eller krypter var det bare under midtkvadratet, men ellers både i langhuset mellom stenlegningen og tårnet, under korset, i det østlige tverrskipet osv. ble det funnet en mengde gravsteder med mer eller mindre ødelagte og omblandede skjeletter, mange av dem med våpen, særlig sverd av en sjelden type, og kisterester som hanker, rosetter og nagler. Flere fyrstelige personer ble gravlagt i Mariakirken, bl. a. kong Håkons hustrus morfar, den rügiske fyrste Vitslav i 1302, dronning Evfemia i 1312, og i 1319 ble kong Håkon selv begravet i denne sin yndlingskirke. Men noen som helst spor etter fyrstelige gravsteder ble ikke funnet, så de må være blitt plyndret totalt under ødeleggelsen etter Reformasjonen. Det eneste gravsted etter en person av høy rang ble funnet under høyalteret, hvor det i et muret gravkammer lå et vel bevart skjelett etter en 60-årig mann som hadde vært innhyllt i fint ulltøy med en prydbrem. På venstre hånds pekefinger satt en sølvring med en hvit agat og med følgende innskrift fra begynnelsen av det 14. århundre i svart emalje: «Ave Maria gratia ple(na)». Dette var sannsynligvis levningene etter en av de prostelige rikskanslere.

Mariakirkens herlighet fikk en brå ende. I 1523 sendte Gustav Eriksson Vasa en hær mot Akershus, og før svenskenes komme satte forsvarerne ild på Oslo, forat ikke fienden skulle kunne finne ly i byen. Brannen herjet også Mariakirken, som fikk ubotelige skader. Under utgravningene vitnet smeltet bly og klokke-malm og sot-svertede grunnstener om ødeleggelsen. Det meste av kirkeskattene ble reddet og ført til København — som så meget annet av det verdifulle inventar i norske kirker etter Reformasjonen — men kirken selv sto ikke til å redde. Det ble vel kanskje ikke gjort noe alvorlig forsøk på det heller.

■ «Kirke og Kultur» (6) er ikke alene om å misforstå grundig det springende punkt i diskusjonen omkring arbeiderprestene. Det motsatte forutsetter en virkelig forståelse av katolisismens sakramentale oppfatning av prestedømmet og dets rolle i samfunnet. Men det er unektelig eiendommelig å se det kirkelige tidsskriftet så beredt til å sitere den kommunistiske (ikke bare «radikale»!) dagsavisen «L' Humanité» og forfalle til den grovt forenkende journalistiske jargon om «lynende bannstråler» og liknende høydramatiske effekter, når de autoritative kirkelige kilder utmerker seg med en så nyansert og nøktern objektivitet.

Imens går reorganisasjonen av «La Mission Ouvrière» i Frankrike sin gang. I Belgia har arbeiderprestene overhodet ikke kjent noe avbrekk i sin virksomhet, og nye ordenstyper, blant annet den vitale legmannsorden som henter sin inspirasjon fra Charles de Foucauld's selvoppofrende skikkelse, utvider stadig sin virksomhet i det franske proletariat. De lett skadefro nekrologene er følgende i høy grad forhastede.

■ Sammesteds blir det også gitt inntrykk av at «Bibelens spredning er forbudt» i Spania. Dette er med et mildt uttrykk meningsforvirrende. Der finnes selvfølgelig mange spanske bibelutgaver på folkemålet, utgitt av den katolske kirke. Hva Kirken ikke billiger er at billedutgaver som ikke er godkjent av de kirkelige myndigheter — det vil si: utgaver som mangler noter og utelater de bibelske bøker som reformatorene etter personlig smak og godtbefinnende fjernet fra Bibelens tusenårige canon, blir spredt blant katolikker. Hvilket unektelig er noe helt annet.

■ I Sverige har universitetsforleggeren i Lund, Gleerup, nylig utgitt fire foredrag omkring forholdet mellom protestantisme og katolisisme. Det dreier seg om innlegg, to fra katolsk hold og to fra luthersk hold, i en forelesningsserie arrangert i fjor av Folkuniversitetet i Lund under titelen «Vi ser på katolicismen». Foredragene snarere kompletterer hverandre enn egentlig besvarer hverandre, men gir hvert enkelt et ganske

I 1542 skrev slottsherren på Akershus, Peder Hanssøn Litle, til kongen, at «Mariakirke i Aaslo er saare forfalden og kan ej repareres». Noen år senere igangsatte den samme Peder Hanssøn (han var svigersønn av fru Inger Ottesdatter til Austråt) omfattende byggearbeider og utbedringer på Akershus, arbeider som ble fortsatt av hans etterfølgere. «Nedre Romerike» og «Øvre Romerike» ble opført, den såkalte «Jomfrugården» oppmuret og selve borggården utvidet osv. Til å begynne med ble stene fra de beste bygningene i Hovedøyas kloster og senere fra andre sløyfede geistlige stiftelsers bygninger hentet til byggearbeidene på Akershus. I 1554 ble også Mariakirken revet ned og alle dens verdifullste stener brukt til samme formål. En optegnelse fra år 1600 forteller, at det da sto bare en liten stump av Mariakirkens murer igjen. Sic transit —

John Frey.

godt inntrykk av det som skiller og det som forener. Dominikaneren Pater de Poillerets beskriver katolisismens mysterium som sakramentalt livssamfunn, forfatteren Sven Stolpe skildrer sitt møte ved katolisismen i diktningen, Sigtunastiftelsens vitale direktør, forfatteren Olov Hartmann gir oss uten omsvøp innblikk i det som irriterer ham hos oss, og kyrkoherde Gunnar Rosendal i Osby, det motsigelsens tegn, fremstiller sitt ekumeniske standpunkt, som vel kan karakteriseres som slags «svensk anglikanisme». Uten å utviske motsetningene viser han en redelighet i anerkjennelsen av den katolske arv som vi ikke er vant med på denne siden av Kjølen:

«Rom själv har alltid, till min stora beundran, i den icke sälan rätt stora ekumeniska oklarheten och vid försöken att via förtidig interkommunion eller på andra genvägar uppnå en illusorisk enhet, hävdad klarhetens, oppriktighetens, motsättningarnas, kompromissfrihetens betydelse. Varje ekumenik, som förviser sanningen är naturligtvis dömd att misslyckas. Det är det beundransvärda med Rom i ekumeniken, att denna Kyrka ej velat kompromissa. Den känner inga genvägar. Dess omedgörlighet är sund, emedan den är sann.

.. Jag tackar i hele mitt liv Romerska Kyrkan för den dominikanska, teologiska och filosofiska traditionen, för dess klarhet, logik, sanningslidelse, för konkretism och spekulativitet i egenodlig och fängslade förening. Jag tackar jesuiterna för underbar vägledning i själens labyrinter, för övning i meditation och inre bön, för vägvisande till betraktande av Guds Ord, för människokänndom och människokärlek. Jag tackar kanske allra varmast hela den underbara benediktinska traditionen, för dess liturgiska mystik, för dess objektiva, och dock innerligt varma skönhet i gudstjänstlivet, för dess lugna värdighet och himmelska harmoni och jämnvikt, för dess djupa frid i all livets oro. Vad jag fått, nej vad hela vår samtid fått från Maria Laach och Beuron, från Solesmes och Chevetogne, från den helgonlike abbé Couturier, skaparen av böneveckan för Kyrkans enhet i dess nya form, från franska akademiker och missionspräster, från Pius Parsch och hela Volksliturgische Bewegung i Wien, — hur skulle jag kunna uttrycka det!»

Enkelte ensomme, kulturvåkne norske protestanter strever forsiktig, men iherdig med å overvinne pietistenes trangsporede mistenksomhet overfor selv det gode teater. Trygve Mong's artikkel i «Kirke og Kultur» (6) nylig om Paul Claudel's «Boken om Kristoffer Columbus» er et prisverdig innlegg i så måte. Han lar oss fornemme noe av den visjonære velden i dette fantasifulle, poetiske og dypt kristne dramaet som for tiden gjør et så sterkt inntrykk i Paris i Jean Louis Barrault's inspirerte oppsetning. Kan vi håpe å få se det oppført på en norsk scene? Mong har sine betenkeligheter som rommer ikke så lite av en bekjennelse: «Jeg kan vanskelig tenke meg dramaet oppført i et protestantisk land uten visse modifikasjoner. En må ikke glemme at sansen for mystikk er langt sterkere utviklet innenfor katolisismen enn innenfor protestantismen». Han synes at «det for lutheraneren av og til faller tungt å bryte det katolske skall som Claudel alltid serverer sine retter i», og mener — unektelig noe overraskende — at man i forståelsen av verker som dette bare kan velge og vrake: «den lutherske kristne kan øse hjertelig av den åndelige rikdom mens han lar det spesielt katolske ligge».

Vi for vår del har alltid trodd at det vesentlige ved «det katolske» — også hos Paul Claudel — nettopp var at det ikke er noe «spesielt», men rett og slett det universelle . . .

■ Kristendom og teater er også på tapetet i det kristelige tidsskriftet «Ny Horisont», som har intervjuet skuespiller ved Det Norske Teatret Bjarne Andersen:

«— Kan det spores noen interesse for teater blant kristenfolket i dag? spør bladet.

— Etter min mening er det temmelig stor interesse for teater blant kristenfolket. En brist er det at mange ikke tør gå i teater, av hensyn til de kristne som har et annet syn på spørsmålet. Et typisk eksempel i så henseende er noe som hendte meg for en tid siden. Vi reiste rundt med Garborg's «Læreren», og et sted ville presten gjerne se stykket, for han var grepet av det. Men han kom likevel ikke, fordi han ikke ville vekke forargelse

Kardinal Ildefonso Schuster død

Den 30. august døde erkebiskop av Milano, kardinal Ildefonso Schuster, plutselig under et opphold i preste-kollegiet i Venego.

Kardinal Schuster ble født i 1880 i Rom som sønn av en offiser i den pavelige Schweitzergarde og var av sveitsisk-tysk ætt. 19 år gammel tråtte han inn i Beediktinerordenen, der han snart ble betrodd viktige oppgaver. Han ble meget tidlig professor i liturgi ved St. Anselmo-klosteret på Aventin, og herfra ble han av pave Pius XI kalt til presidentstillingen ved Den pavelige kommisjon for kirkelig kunst. I 1929 ble han av samme pave utnevnt til erkebiskop av Milano og fikk sete i kardinalkollegiet.

Kardinal Schuster, som i hele sitt vesen var munk, kom ofte til å gripe meget avgjørende inn i sin samtids politiske problemer. Takket være sin beslutsomhet og sin trostyrke ble han retningsangivende for motstanden mot den kommunistiske flodbølge som veltet inn over Italia etter den annen verdenskrig, og etter seieren sto han i spissen for en forsoning mellom de stridende parter innen nasjonen. Byen Milano har også kardinal Schuster å takke for at den og dens befolkning ble såpass spart for ødeleggelse og blodsutgydelse under sluttfasen i Nord-Italias frigjøring. Hans dramatiske møte med Mussolini, da han rådet denne til å overgi seg, vil gå ned i historien. For sin modige innsats som megler mellom de kjempende motstandere ble han sterkt kritisert både av fascister og kommunister, en kritikk som forstummet etterat kardi-

blant menigheten. Jeg forstår ham, men jeg synes at han handlet galt. Det er leit at det ofte fra kristelig hold ikke er noen interesse for teatret. Inntil det kommer en forandring får skuespillerne imidlertid trøste seg med at fader Luther nok forstår dem. Jeg mener at teatret er et barn av kirken. Mange ganger er det kanskje et uartig barn, men skal vi derfor kaste vrak på det?»

■ Rektor Frede Castberg's tale til studentene ved årets immatrikulering på Universitetet i Oslo har vakt oppsikt: Hans tendensiøse omtale av forholdet mellom vitenskap og religion, mellom tro og viten er for katolske iakttakere symptomatisk for visse trekk ved kulturlivet her hjemme. Dens første forutsetning er en offisiell kristendom som i en skjebnesvanger grad har forsømt den intellektuelle front og mistet sansen for betydningen av det systematisk underbyggede trosforsvar. Og dens annen forutsetning er et universitet hvis filosofiske lære-innsats i slektledd har ligget under eksistensminimum. Det kan alene være forklaringen på at landets første akademiker så ubesværet kan tale om vitenskapens *grenser* uten overhodet å berøre problemet om dens *utgangspunkt*, og skape en kunstig motsetning mellom den naturlige og den overnaturlige kunnskap. Den absolutt forutsetningsløse vitenskap er en illusjon som ikke står for erkjennelseskritikkens stormløp. Og det er nettopp ved den patetiske appell til studentene om alltid og betingelsesløst å søke sannheten at rektoren selv avslører svakheten i sitt eget resonnement. Den medgir nemlig indirekte at selve vitenskapens grunnleggende impuls er en religiøs og moralsk kategori: Kristendommens objektive bekreftelse av at sannheten er et forpliktende gode for mennesket og at den overhodet er erkjennbar, er her ikke til å komme utenom.

På en av de monumentale bygningene ved Uppsala-universitetet står, gravert i sten, disse ordene av Thorild, som i en sum sammenfatter dette vesentlige i det akademiske kall som har skapt Vestens åndskultur: «Tänka fritt är stort, men tänka rätt är större.» Det kunne visst ha passet godt i gavlen på Domus Media i Oslo også.

Fr. Candidus.

Clipp ut!

KATOLSK * FORUM

Foredragsaftener 2. semester 1954

Dominikanernes foredragsaftener

har til formål, som et såvidt mulig fast forum i Oslo, å gi ikke bare katolikker, men alle som under en eller annen synsvinkel ser med interesse på katolsk tenkning og kultur i samtiden, adgang til saklig informasjon og fruktbringende kontakt.

Der er ingen innmeldelsesplikt og intet gebyr, derimot ser vi gjerne at interesserte gjør foredragsaftnene kjent i sine omgivelser, gjennom nærværende annonse eller på annen måte.

Program for 2. semester 1954

Tirsdag 28. september kl. 20.00:

«TRO OG AUTORITET». I. Troens problem.

Ved Ørnulf Ranbeimsæter.

Tirsdag 5. oktober kl. 20.00:

«TRO OG AUTORITET». II. Skriftens problem.

Ved Ørnulf Ranbeimsæter.

Tirsdag 12. oktober kl. 20.00:

«TRO OG AUTORITET». III. Anstøtets problem.

Ved Ørnulf Ranbeimsæter.

Tirsdag 19. oktober kl. 20.00:

LITTERATURAFTEN. Pater Finn Thorn presenterer Louis Bouyer's bok «Du protestantisme à l'Eglise» (Paris 1954). Til forståelse av forholdet mellom katolisisme og protestantisme. Orgelmusikk ved Pater Thoralf Norheim.

Tirsdag 26. oktober kl. 20.00:

KIRKEKONSERT.

Tirsdag 9. november kl. 20.00:

«GEORGES ROUAULT OG KIRKEKUNSTENS FOR- NYELSE».

Ved Pater Hallvard Rieber-Mohn. Foredrag med film.

Tirsdag 16. november kl. 20.00:

«KIRKESITUASJONEN I DAG I KATOLSK VUR- DERING». I. Historiens konsekvens.

Ved Pater Finn Thorn.

Tirsdag 23. november kl. 20.00:

«KIRKESITUASJONEN I DAG I KATOLSK VUR- DERING». II. Kirkelig tillitskrise.

Ved Pater Finn Thorn.

Tirsdag 30. november kl. 20.00:

Presentasjon av MIDDELALDERSK MYSTERIESPILL.

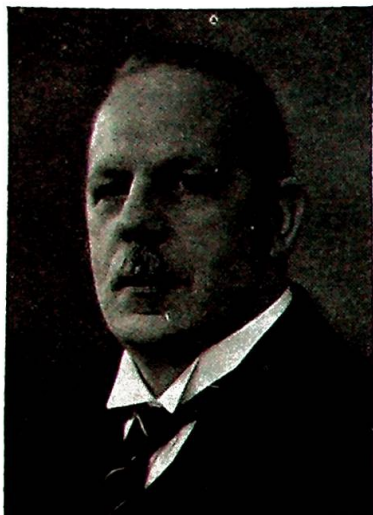
Ved Pater Hallvard Rieber-Mohn.

Til dekning av annonseutgifter etc. vil der tre aftener i semesteret bli anledning til frivillige kollektbidrag. Programmet for 1. semester 1955 vil foreligge ved nyåret. Både kritikk, råd og forslag bes velvil- ligt sendt Prioren for Dominikanerne, Neuberggt. 15, Oslo.

DOMINIKANERNE

Neuberggt. 15, Oslo

Den 22. september fyller fabrikkeier Leo Müller, Fredrikstad 75 år. Selv om vi vet at hans helse ikke tillater ham å samles til fest med slekt og nære venner på denne dag, kan St. Olav for sin del ikke forbigå dagen i stillhet. Dertil har Leo Müller blitt en for kjent og kjær person innen våre rekker, som den noble vennen, den uselviske velgjøreren og den trofaste Kirkens sønn han alltid har vært.

Fabrikkeier Müller, som var født på Karmøya, der hans far var telegrafbestyrer, var egentlig utdannet som interiørarkitekt, og arbeidet som sådan noen år i København, hvoretter han vendte hjem og slo seg ned som eiendomsmegler i Stavanger. I 1919 var han med å grunnlegge Fredrikstad Blik- & Metalvarefabrik (Andresen & Müller), som han hele tiden har stått som administrerende direktør for.

Men Leo Müller har ikke bare vært den dyktige bedriftsmann. Sammen med sin musikalske, nu avdøde hustru, Ellen Borg, skapte han et vakkert hjem i Fredrikstad der også tone- og billedkunst sterkt kom til å prege miljøet. Selv, en meget habil maler, har vår jublant ikke minst vært en forståelsesfull og inspirerende venn for flere av våre kjente malere, særlig var han fra ungdomsårene knyttet ved nært vennskap til A. C. Svarstad. Også i byens foreningsliv har Müller i årenes løp vært en kjent og aktet skikkelse.

Det sier seg selv at en mann med en så romslig kulturbevissthet også ved sin dypt rotfestede katolske tro har følt forpliktelsen til å yde. Alltid våken for Kirkens ve og vel har han aldri latt noen anledning gå fra seg til å vie den sin støtte, først og fremst når det gjaldt kirken og menigheten i Fredrikstad, men også ellers, og da særlig det katolske ungdomsarbeid.

St. Olav hilser den avholdte jublant varmt til lykke på hans hedersdag!

nalen i 1946 sendte ut en hvitbok, «Et regimes siste dager». Hans sterke sosiale grunnsyn førte ham til store ytelser når det gjaldt å forbedre kårene hos det arbeidende folk, og fremfor alt gikk han energisk inn for å skaffe de husløse verdige boliger. Det gikk ikke lenge før milaneserne skjente hvilken venn de hadde i sin kardinal, og han fikk oppleve å se hvilken hengivenhet og kjærlighet de følte for ham. Overføringen av hans bære til domen i Milano ble da også et stille triumftog, der Kirke og Stat gikk sammen om å hylde hans minne, mens i dagene som fulgte tusener og atter tusener av sørgende milanesere defilererte forbi båret.

UTLANDET:

VATIKANET

Propagandakongregasjonens sekretær avgått ved døden.

Det er med sorg vi mottar budskapet fra Rom om at sekretæren for Propagandakongregasjonen, erkebiskop Filippo Bernardini plutselig avgikk ved døden i Rom den 25. august. Det er ikke lengre siden enn januar i fjor at erkebiskop Bernardini overtok den meget viktige stilling som Propaganda-kardinalens høyre hånd etter i 18 år å ha bestyrt Det apostoliske nuntiat i Bern. Erkebiskop Bernardini var en fremragende kirkerettslærd, og hadde vært professor i kirkerett i Washington i årene 1914—33. Han var også i sin tid sekretær for den pavelige kommisjon for kodifiseringen av den kirkelige lovbok, og var sin berømte onkels, kardinal Gasparri, nærmeste medarbeider.

Tilstrømningen til Vatikanets museer.

I løpet av årets første 6 måneder har 300 000 personer — for det meste turister og pilegrimer — besøkt Vatikanets museer. I fjor kom tallet opp i 450 000. Det største antall besøkende hadde museene i jubelåret 1950 da tallet kom opp i over 1 million.

ENGLAND

Kirkens sterke fremgang.

Med om lag 4 millioner troende eller 10 % av befolkningen, har Kirken i England nådd en styrke og slagkraft den ikke har hatt siden forfølgelsen i det 16. århundre, uttalte hjelpebiskopen av Westminster, mgr. *Graven*, nylig i et foredrag i Spania. Katolisismens store fremgang skyldes ingenlunde bare innvandringen fra Øst-Europa, men i første rekke de 12 000 konversjoner hvert år. Overgangen til katolisismen er størst blant de intellektuelle og blant studentene ved Englands universiteter.

FRANKRIKE

Ingen videreførelse av krigen for noen katolske bispedømmers skyld!

I en av de utallige debatter i det franske deputerkammer om Indo-China slynget en representant for det sosial-radikale parti ut følgende kraftsats: «Vi kommer ikke til å føre krigen videre for noen katolske bispedømmers skyld!»

Uttalelsen er karakteristisk for den holdning Kirkens fienden fremdeles inn tar. De har åpenbart intet forstått av det som skjer, intet lært. Det er også betegnende at uttalelsen kom fra en representant for Det sosial-radikale parti som er *Grand Orient-losjens* politiske redskap i Frankrike.

Debattene i det franske deputerkammer ga for øvrig det inntrykk at den blomstrende katolske misjon i Tonkin-provinsen for visse hardkokte ateister i Frankrike var en grunn mer til å stemme for en kapitulasjon som ville utlevere to tredjedeler av de katolske misjoner til kommunistene.

Nå dreiet det seg jo ikke bare om «noen katolske bispedømmer», men om en og halv million katolikker og 18 millioner mennesker hvorav det store flertall er anti-kommunistisk innstillet, menesker som setter friheten like høyt som vi gjør. At friheten er udelelig og at den krenkes over alt hvor bare et eneste menneske med vold berøves sin frihet, synes enkelte liberalere i sitt blinde hat til Kirken ikke å forstå.

Selvsagt bør man ikke føre krig for den katolske misjons skyld. Men hvor ubetenkt og lettsindig er vel ikke et slikt utrop som det vi har sitert, når man tenker på den skjebne som har rammet millioner og atter millioner av kristne bak jernteppet! Med sin kamp inntil martyriet forsvarer de faktisk også den frihet ateistene i Vest-Europa har til å spre sin fordervende lære.

GUATEMALA

Liberalerne — Kirkens erkfiender — har intet lært.

«Kirken er ikke ute etter privilegier av noe slag men ene og alene etter en fredelig atmosfære som er nødvendig for

utbredelsen av den religiøse, moralske og sosiale lærer,» heter det i et budskap som erkebiskopen av Guatemala City, mgr. *Mariano Rosset Arellano*, har rettet til befolkningen i Guatemala, hvor han avliver rykter som er satt i omlop av kommunister og liberalere, om at Kirken forsøker å blande seg i den nye nasjonale regjeringens arbeide. «Kirken har aldri blandet seg i landets politikk, den er tvert imot av Staten systematisk blitt frarøvet sine besittelser. Statsmatken har også etter beste evne forsøkt å blande seg i rent kirkelige anliggender, som besettelse av høyere kirkelige embeter. Den har også forsøkt å hindre Kirken i å utøve innflytelse på det daglige liv samt å trenge inn på Kirkens læreområder.»

Erkebiskopen oppfordrer deretter alle katolikker til å medvirke til en sunn, sosial gjenoppbygging av landet.

ITALIA

Pontifikalrekviem for de Gasperi.

Tusener av italienerne hadde tatt oppstilling i gatene, da avdøde statsminister *de Gasperi* bare ble ført til jernbanestasjonen i Trento for med ekstratog å bli brakt til Rom.

Dagen etter båren var kommet til Rom, leste kardinal *Micara* sjelemesse for den avdøde. I sørgehøytideligen deltok president *Einaudi*, medlemmer av regjeringen og Senatet, det diplomatiske korps. Vatikanet var representert ved prostatssekretær *Montini*.

Den avdøde statsmann er med særlig pavelig tillatelse gravsatt i den historiske San Lorenzo basilikaen side om side med pave *Pius IX*.

SOVJETUNIONEN

Moskva hersker i dag over 785 millioner mennesker, hvorav 63 millioner katolikker.

Etter den kommunistiske maktovertagelse i den nordlige og tettest befolkede del av Viet Nam lever i dag rundt regnet 785 millioner mennesker under kommunistisk voldsherredømme. 14 millioner mennesker hvorav 1 200 000 katolikker forsvinner med de franske troppers tilbaketrekning fra Nord-Viet Nam bak jernteppet.

Ved begynnelsen av den annen verdenskrig levde det nærmere 200 millioner mennesker i Sovjetunionen. I løpet av de siste 15 år har Sovjet tvunget nesten 600 millioner mennesker inn under sitt maktområde. Den største tilvekst skjedde da *Mao-Tse-tung* usurperte makten i China.

Tallene fordeler seg omtrent slik på de forskjellige land:

	Innbyggere:	Katolikker:
Albania	1 175 000	100 000
Bulgaria	7 160 000	56 000
China	450 000 000	4 000 000
Estland	1 134 000	2 000
Jugoslavia	17 000 000	5 500 000
Latvia	2 000 000	500 000
Litauen	3 000 000	2 200 000
Nord-Korea	9 100 000	20 000
Nord-Viet Nam	13 000 000	1 200 000
Øst-Tyskland	18 541 000	2 000 000
Polen	25 000 000	21 500 000
Romania	16 000 000	3 000 000
Russland	200 000 000	8 000 000
Tsjekkoslovakia	12 340 000	9 300 000
Ungarn	9 500 000	6 125 000

Det var for frihet og et demokratisk styresett millioner satte livet inn i den 2. verdenskrig. Tallene ovenfor er et uhyggelig vitnesbyrd om hvilken politisk naivitet og uvitenhet som etter kamphandlingenes opphør i 1945, har regjert den vestlige verden.

SVERIGE

Den første svenske jesuitt siden omveltningen i det 16. århundre presteviet.

Søndag den 22. august meddelte biskopen av Stockholm, mgr. *Müller*, i St. Eugenia-kirken i Stockholm prestevielsens sakrament til diakon *Lars Rooth*, S.J. Pater Rooth er den første svenske jesuitt etter omveltningen i det 16. århundre. Han har fullført det teologiske studium i England.

TSJEKKOSLOVAKIA

En «hemmelig» biskop dømt.

Ved å dømme to katolske prester og en legmann for angivelig å ha drevet «underjordisk katolsk virksomhet» synes kommuniststyret i Tsjekkoslovakia temmelig hurtig å ha veket av fra den nye «partilinj» overfor religionen som ble kunngjort for ikke så lenge siden og som gikk ut på at man ville behandle Kirken mindre strengt. De to prester som nå er dømt, er *Josef Blahnik* i Prehrad, anklaget for å være «hemmelig» biskop og for å ha meddelt feringens sakrament, og *Josef Kristof* i Crast i nærheten av Chrudin, også anklaget for å ha drevet «underjordisk katolsk virksomhet» ved å vie folk i en kirke. Legmannen heter *Kradl*, var sek-

TRONDHEIM		
HOTEL PHOENIX Trondheim Anbefales	ALF EIDEM Malermester Singsakerbk. 17 Tlf. 29123	A/S SIGURD KVENILS EFTF. Alt i sengeutstyr og barneutstyr
	BØNDERNES SALGSLAG Munkegt. - Trondheim Leverandør til St. Elisabeths Hospital	
MURMESTER BERNT IVERSEN Kongensgt. 66 - Tlf. 25522 Trondheim	KVALITETSVARER HOS KVALITETSFIRMAER	 K. LUND A/S Rørleggerforretning - Rørhandel Trondheim Etablert 1874
P. G. SWENSSON Manufaktur & Sengeutstyr Torvet - Trondheim	A/S TRONDHEIMS MARGARINFABRIKK Munkegaten 5 - Trondheim Leverandør til St. Elisabeths Hospital	

retær for kirkelige saker i den «regionale nasjonale komité». Han ble dømt for å ha unnlatte å rapportere prestenes «illegale» virksomhet. Prestene ble henholdsvis dømt til 9 og 8 års fengsel, hr. Krادل 9 års fengsel. Under «retts»-forhandlingene ble det dratt voldsomt til felts mot «Vatikanets stempelingen mot Den tsjekkosllovakiske folkerepublikk».

To prester pisket ihjel.

Den nye metode kommunistene i Tsjekkoslovakia har begynt å praktisere etter at alle de tidligere ikke har ført til målet, består i å la prestene og fremtredende katolikker forsvinne fra menighetene. I april og mai mener man med sikkerhet at 140 prester og 3 000 kjente katolske legfolk er forsvunnet på denne måte. Motivene til disse arrestasjoner antar mer og mer karakteren av perfid systematikk. Det hemmelige politis agenter viker ikke tilbake for å smugle våpen, ammunisjon og amerikanske «hemmelige sendere» inn i kirkene for på denne måte å skaffe «bevismateriale». To prester, patrene *Pospisi* og *Nowak* som nektet å «tilstå», er blitt pisket ihjel i en leir ved Pardubice.

Dommen over biskop Trochta.

På kirkelig hold i Praha betrakter man meldingen fra det kommunistiske nyhetsbyrå i Berlin ADN om domsfellelsen av biskopen av Leitmeritz, dr. *Stephan Trochta*, som innledningen til en ny og omfattende kirkeforfølgelse i Tsjekkoslovakia. Man understreker at begrunnelsen for domfellelsen er grepet helt ut av luften og ikke har noe med sannheten å gjøre.

Kringkastingen i Praha har av gode grunner ikke nevnt et ord om denne «domfellelse». Biskop Trochta er den syvende biskop i Tsjekkoslovakia som er dømt uskyldig til fengselsstraff. Syv andre biskoper befinner seg i en slags varetektsarrest uten å være dømt.

Den dømte biskop er 49 år gammel. Han er salesianer og

nedstammer fra en bondeslekt i Mähren. Biskopen har i lengere tid arbeidet for å komme til en slags forståelse med makthaverne.

Under den tyske okkupasjon ble han arrestert av *Gestapo* og overført fra den ene konsentrasjonsleir til den annen. Han var bl. a. også i Mauthausen og Dachau.

Samtidig med prosessen mot biskop Trochta ble den tidligere seminarieprofessor i Leitmeritz, mgr. *Franz Rabas*, dømt til 20 års fengsel, den tidligere generalvikar i Leitmeritz, mgr. *Franz Vlecek*, til 15 års fengsel og en prest ved navn *Bohomo Landsmann* til 7 års fengsel.

I en kommentar til dommen over biskop Trochta skriver *Osservatore Romano* at den er et nytt kapittel i den *retts-terrorisme* kommunistene pleier å sette iverk, når de vil ha satt sin vilje igjennom mot all sannhet og rett. Bladet setter dommen i forbindelse med den antireligiøse kampanje som er startet i den kommunistiske presse i Russland, og fremhever at mgr. Trochta har måttet vandre i fengsel fordi han har oppfylt sine biskopelige plikter.

Dommen synes å tyde på at kampen mot Kirken i Tsjekkoslovakia er gått i en ny fase. En amatørsender bak jernteppet har således meldt at de katolske prester over hele landet nå underkastes skjerpet kontroll. De troende blir terrorisert og alt gjøres for å hindre dem i å komme til gudstjeneste. Man regner på kirkelig hold med at en stor prosess mot erkebiskopen av Praha, mgr. *Joseph Beran*, som har sittet arrestert i tre år uten dom, vil bli oppført om ikke lenge i kjent kommunistisk regi.

TYSKLAND

Den nye erkebiskop i Freiburg.

Pave *Pius XII* har utnevnt hjelpebiskopen i Freiburg, mgr. *Eugen Seiterich*, til erkebiskop av Freiburg etter avdøde erkebiskop *Rauch*. Den nye erkebiskop er 52 år gammel.

OSLO		
RØNTGEN og elektromedisinske apparater	KONTORMASKINER ALF G. JOHNSEN A/S Kirkegt. 15 - Oslo	 A.s Rafens Efterfølgere Grensen 19, Oslo Glass, stentøy, porselen og kjøkkenutstyr for sykehus og andre anstalthusholdninger
 PROTON	ERLING MOE <i>god-fisk</i>	
Etabl. 1885 G. A. LARSEN Nordal Bruns gate 7, Oslo Alle sorter glass til bygningsbruk Glass-sliperi - Speilfabrikk Verksted for glassmalerier Gamle speil omfolieres og blir som nye — hentes og bringes Frisk luft fåes best ved anbringelse av glassventiler i vinduene Gullmedalje Barcelona 1929 Telefon 42 62 19 - 42 57 09 - 33 66 61 Telegramadr.: GLASSMESTER»		NOREX EDDIK

VIET NAM

«Vi vet hva som venter oss.»

«Syv franske geistlige har sammen med meg avvist tilbudet om å evakuere til den sydlige delen av Viet Nam. Vi akter å bli på vår post for å kunne oppfylle vår apostoliske misjon på tross av den kommunistiske maktovertagelse,» har den apostoliske vikar i Hung-Hoa, mgr. *Johannes Maria Matze* uttalt i et intervju i Hanoi. Biskopen har meddelt denne sin beslutning til de franske myndigheter som leder evakueringen sydover.

«Vi vet utmerket hva som venter oss,» uttalte biskopen videre. «Den første tid under det kommunistiske styre vil bli utholdelig, og vårt arbeide vil ikke lide under mangler. Etter all sannsynlighet vil en politisk kommissær komme til Sontay,

hvor det apostoliske vikariat har sitt sete. Han vil lykkønske meg til min beslutning om å forbli på min post og han vil forsikre meg om at jeg uhindret vil kunne fortsette mitt misjonsarbeide. I løpet av det første halvår vil imidlertid situasjonen totalt skifte karakter. Jeg vet hvordan det vil gå for seg, da jeg har vært kommunistenes fange i Iho-to i lengre tid. Jeg vil en dag få vite at jeg ikke vil kunne forlate min bolig og samtidig vil man øve press på de folk som henvender seg til meg. Til slutt vil de bli nektet adgang til meg. Endelig vil de arrestere meg — og om jeg overlever — vil de komme til å utvise meg. Men jeg har ingen annen mulighet. Jeg vil og kan ikke forlate de vietnamesiske katolikker. Forlater vi dem, står de i fare for å falle som offer for den ateistiske propaganda. Ennå har jeg en tid av arbeidsro foran meg — det er da alltid noe.»

HAMAR		
<p>O. FUGLSETH HANDELSGARTNERI OG BLOMSTERFORRETNING Hamar — Tlf. 23 079 - 23 370</p>	<p>Kolonial fra 1876 G. JENSEN INNEH.: JØRGEN S. JENSEN Selvbetjening fra 1952</p>	<p>HAMAR PAPIR OG MUSIKKHANDEL Musikkinstrumenter Noter - Plater</p>
<p>JOHS. LIE Kjøttforretning Hamar — Tlf. 23 086 - 23 680</p>	<p>BRØDR. <i>Westgaard</i> TLF. 23945 HAMAR Inneh.: Fr. Westgaard</p>	<p>ØSTREM & OLSEN Strandgt. - Hamar</p>
<p>CHR. PLATOU MURSTAD Hamar Tlf. 21 015</p>	<p>J. H. STRANDE Kjøttforretning Hamar Tlf. 23 169</p>	<p>Støkken^s Bokhandel A/s Hamar Tlf. 23 021 - 23 856</p>

ARENDAL

<p>Glassmester HANS ANDERSEN Østregt. - Arendal Tlf. 1725</p>	<p>ARENDALS MEIERI</p>	<p>VI har levert benkene til St. Franciskus kirke og kapell i Arendal VICTOR ANDERSEN & SØNNER Møbelfabrikk</p>
<p>M. A. STIANSEN Herreekvipering - Guttekonfeksjon</p>	<p>UNDERTØIMAGASINET Arendal Trikotasje - Garn - Baby-utstyr</p>	

BERGEN

<p>BIRGER MICHELSEN MALERMESTER FOSSWINKELSGATE 20 Maler prestegården i Bergen Tlf. 12 443 — 97 269</p>	<p>ÉRLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>
<p>Manufakturvarer sengeutstyr SVERRE W. MONSEN BERGEN</p>	<p>Sølv for alle anledninger <i>Theodor Olsens Efff.</i> JUVELER SMÅSTRANDGT 4 Bergen</p>

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRA

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46
Privat 41 64 78 - 69 43 72

NORENBERG & CO. A.S

— Margarinfabrikk —

OSLO

Leverandør av den bekjente
«NOCO» margarin

VI LEVERER:

Frigidaire
REG. VAREMERKE

KJØLESKAP OG KJØLEANLEGG

Innhent tilbud

LEHMKUHL

N. VOLLGATE 3, OSLO

TEKNISK HUSHJELP A/S

Citypassasjen, Oslo
Tlf. 33 51 00

Elektriske artikler og
installasjoner

Martin Olsen

Overrettssakfører

Stortingsgt. 4 - Telf. 41 67 39
OSLO

*All slags
forsikring*

ANTH. B NILSEN & CO'S

ASSURANCEBUREAU A/S

Rådhusgaten 27, Oslo. Telefon 41 01 10.

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Kjøp

Skotøi

A-S SKOTØIMAGASINT

SOLID

GRENSEN 5/7

MICHAEL BERG

Autorisert installatør

Theresegt. 26, Oslo
Telefon 60 24 05

SØREN HANSEN

Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo
Telefon 33 77 34

OLE KRISTIANSEN

Snektermester

Heimdalsgt. 34 - Oslo.
Tlf. 68 13 58 - Etablert 1894

Spesialitet:
Møbler og innredningsarbeider

ODDVAR J. LØDENG

MURMESTER & ENTREPRENØR

WISBECH

ARTISJELSKAP

Majorstua - Oslo

MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD

Gladsvei 23, Grefsen
Tlf. 37 57 68

JOHAN OLSEN & SØNNER

Murmester & Entreprenørforretning

Etablert 1896

Kongensgate 17, Oslo
Telefon 42 99 90

DET LAKKER NU

til årets slutt, og da det er flere som enda ikke har ordnet med sin kontingent for inneværende år, kommer herved en vennlig påminnelse, om snarest mulig å la høre fra seg.